AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 8.4.2009
COM(2009) 147 végleges

FEHÉR KÖNYV

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: egy európai fellépési keret felé

{SEC (2009) 386}
{SEC (2009) 387}
{SEC (2009) 388}

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés ... 3

2. miért van szükség alkalmazkodási stratégiára? Miért uniós szinten? ... 4

2.1 A változó klíma hatásai ... 4

2.2 Az alkalmazkodási stratégia gazdasági létjogosultsága ... 6

2.3 Miért van szükség uniós szintű fellépésre? ... 6

3. A javasolt uniós fellépési keret: Célok és intézkedések ... 7

3.1 A tudásalap megteremtése ... 8

3.2 Az alkalmazkodás beépítése az Unió szakpolitikáiba ... 9

3.2.1 Az egészségügyi és szociális szakpolitikák ellenálló képességének növelése ... 9

3.2.2 A mezőgazdaság és az erdők ellenálló képességének javítása ... 11

3.2.3 A biológiai sokféleség, az ökoszisztémák és a vizek ellenálló képességének javítása ... 12

3.2.4 A tengerpartok és tengerek ellenálló képességének javítása ... 13

3.2.5 A termelési rendszerek és a fizikai infrastruktúra ellenálló képességének növelése ... 14

4. Eszközök – finanszírozás ... 15

5. Partneri együttműködés a tagállamokkal ... 16

6. A külpolitikai dimenzió és az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményében folyó munka ... 18

7. Következtetések – következő lépések ... 20

1. BEVEZETÉS

Az éghajlatváltozás következtében emelkedik a szárazföldek és az óceánok hőmérséklete, változik a csapadék mennyisége és eloszlása, emelkedik a világ tengereinek szintje, fokozódik a parti erózió és súlyosbodnak az időjárás okozta természeti katasztrófák. A vízszintek, a vízhőmérsékletek és -áramlatok változása kihat az élelmiszerláncra, az egészségre, az iparra, a közlekedésre és az ökoszisztémák egyensúlyára is. Az éghajlatváltozás jelentős gazdasági és társadalmi következményekkel fog járni, és egyes régiók és ágazatok valószínűleg több káros hatást szenvednek majd el, mint mások. A társadalom egyes rétegeit (időseket, fogyatékkal élőket, alacsony jövedelműeket) várhatóan úgyszintén jobban fogja sújtani.

Az éghajlatváltozással szemben kétféle fellépésre van szükség. Először és elsősorban az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását kell csökkenteni (az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése), másodszor pedig fel kell lépni az elkerülhetetlen hatásokkal szemben (az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás). Az EU nemrégen elfogadott, az éghajlatváltozással kapcsolatos jogszabályai rendelkeznek azon konkrét intézkedésekről, amelyek az uniós kötelezettségvállalásoknak megfelelően az 1990-es szinthez képest 2020-ig 20%-kal képesek csökkenteni a kibocsátásokat, sőt, módosításuk révén a 30%-os csökkentésre is lehetőség nyílik, amennyiben nemzetközi megállapodás keretében felelősségük és lehetőségeik határán belül más fejlett országok és a fejlettebb gazdasággal rendelkező fejlődő országok hasonló csökkentésekre és megfelelő hozzájárulások teljesítésére vállalkoznak. Azonban még ha sikerül is világszerte korlátozni majd csökkenteni az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, a bolygónak akkor is időre lesz szüksége a légkörben felhalmozódott gázok semlegesítésére. Legalább a következő ötven évben mindenképpen számolni kell az éghajlatváltozás következményeivel. Ezért van szükség az alkalmazkodást szolgáló intézkedésekre.

Az alkalmazkodás már elkezdődött, de nem összehangolt módon történik. Stratégiailag jobban kidolgozott megközelítésre van szükség, amely biztosítja a hatékony alkalmazkodási intézkedések időszerű bevetését, valamint a különböző ágazatok és kormányzati szintek közötti összhangot.

Ez a fehér könyv olyan keretet javasol, amellyel az EU-nak az éghajlatváltozás hatásaival szembeni sebezhetősége csökkenthető. Alapja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról szóló zöld könyv[1] nyomán indított széles körű konzultáció, valamint a rövid távon meghozandó intézkedéseket meghatározó kutatás. E fellépési keretet koncepciójánál fogva mindig kiigazítható lesz az újabb információk birtokában. Ki fogja egészíteni a tagállamok által tett fellépéseket, és támogatni fogja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló nemzetközi erőfeszítéseket, különös tekintettel a fejlődő országok intézkedéseire. Az EU az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményében[2] részt vevő partnerekkel együttműködve a 2012 utáni időszakra olyan éghajlatváltozási megállapodás létrejöttét szorgalmazza, amely a hatások enyhítésére és az alkalmazkodásra egyaránt figyelmet fordít. A Bizottság e kérdésben tett javaslatait az „Úton a Koppenhágában megkötendő átfogó éghajlatváltozási megállapodás felé” című bizottsági közlemény[3] foglalja össze.

---

1 COM(2007) 354.
2 United Nations Framework Convention on Climate Change
3 COM (2009) 39, 2009.1.28.

Az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség fokozása egyben lehetőséget is teremt arra, hogy az EU beruházzon egy alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság megteremtésébe, például az energiahatékonyság támogatása és a környezetbarát termékek népszerűségének növelése révén. Ez fontos célként jelenik meg az európai gazdaság helyreállítását célzó tervben is, amely az EU gazdasági válsággal szembeni fellépését foglalja össze, és a kreatív, tudásalapú gazdaság megteremtéséhez vezet. Ugyanakkor az európai infrastruktúra korszerűsítése révén mód nyílik szerkezeti váltásokra, és növelni lehet az európai gazdaság versenyképességét is.

Kidolgozása számos területet átfogó munkát igényelt. Ehhez a fehér könyvhöz ezért három ágazatspecifikus dokumentum kapcsolódik, amelyek a mezőgazdasággal[4], az egészséggel[5], valamint a vizek, a tengerpartok és a tengerek ügyével[6] foglalkoznak. A jövőben sor kerülhet további ágazati dokumentumok kidolgozására.

2. MIÉRT VAN SZÜKSÉG ALKALMAZKODÁSI STRATÉGIÁRA? MIÉRT UNIÓS SZINTEN?

2.1 A változó klíma hatásai

Az éghajlatváltozás hatásainak súlyossága régiónként más és más. Európa legsebezhetőbb régiói Dél-Európa, a Földközi-tenger medencéje, a legkülső régiók és az Északi-sarkvidék. Ezenkívül a hegyvidékek, különösen az Alpok, a szigetek, a part menti és városi területek és a sűrűn lakott folyó menti síkságok néznek szembe kihívásokkal. Európán kívül a fejlődő országok (így a kis szigetállamok) sebezhetősége nagy.

Az éghajlatváltozás számos ágazatra gyakorol hatást. Ami a **mezőgazdaság**ot illeti, a klímaváltozás kihat a terméshozamra, az állattartásra és a termelési helyszínek megválasztására. A szélsőséges időjárási jelenségek nagyobb valószínűsége és súlyossága jelentősen növeli a terméskiesés veszélyét. Az éghajlat változása a talajok szervesanyag-tartalmának lebontásával, vagyis termékenységének csökkenésével is jár. Az **erdők**re gyakorolt várható hatások az erdők egészségi állapotának és megújulási képességének romlásában, valamint egyes fafajok elterjedésének megváltozásában fognak jelentkezni. Az éghajlatváltozás tovább nehezíti a **halászati és akvakultúra ágazat** helyzetét. **Súlyos következményekkel kell számolni a tengerpartok és a tengeri ökoszisztémák esetében is.** A tengerparti erózió fokozódni fog, és ennek fényében elképzelhető, hogy a jelenlegi partvédelem elégtelennek bizonyul. A szigetek és a legkülső régiók ebből a szempontból kiemelt figyelmet érdemelnek.

Az **energiaágazat**ban a keresleti és a kínálati oldal is érintett. A csapadék mennyiségének változása és a gleccserek olvadása nyomán az előrejelzések szerint a vízerőművekben termelt energia mennyisége Észak-Európában legkevesebb 5%-kal nőhet, és Dél-Európában legalább 25%-kal csökkenhet.[7] A kevesebb csapadék és a kánikulai időszakok kedvezőtlenek a hőerőművek hűtése szempontjából is. A keresleti oldalon különösen az áramszolgáltatást fogja érinteni a nyári hűtés iránti igény emelkedése, valamint a szélsőséges időjárás.

---

4 SEC (2009) 417
5 SEC (2009) 416
6 SEC (2009) 386
7 EEA-JRC-WHO — Impacts of Europe's Changing Climate — 2008 Indicator-based assessment Report 4/2008.

A szélsőséges időjárási jelenségek óriási gazdasági és társadalmi következményekkel járnak. Veszélybe kerülnek az **infrastruktúrák** (épületek, közlekedés, energia- és vízellátás), ami különösen a sűrűn lakott területeken jelent kihívást. A helyzetet tovább ronthatja a tengerszint emelkedése. A területfelhasználást ezért – mind a szárazföld, mind a tengerek esetében – stratégiai és hosszú távú szemlélettel kell tervezni, legyen szó akár közlekedésről, regionális fejlesztésről, iparról, turizmusról vagy energiaügyről.

Az **idegenforgalom**ra rossz hatással lesz az alpoki területeken visszahúzódó hótakaró és a Földközi-tengeri régió emelkedő hőmérséklete. A turizmus nem fenntartható formái súlyosbíthatják az éghajlatváltozás következtében megjelenő negatív változásokat.

A változó időjárási körülmények az **emberi egészség**re és az **állatok és növények egészségére** is kihatnak. A szélsőségek gyakoribb megjelenésével az időjárás okozta halálozások és megbetegedések is gyakoribbá válnak. Az éghajlatváltozás megkönnyíti a kórokozó-átvivők (vektorok) által terjesztett súlyos fertőző betegségek, köztük a zoonózisok[8] terjedését, kedvezőtlenül befolyásolja az állatjólétet és a növényi egészséget, kedvez az új vagy terjeszkedő kártevők megjelenésének, ami viszont az állatok, növények és termékeik kereskedelmét is veszélyeztetheti.

A **vízi erőforrások** minőségét és elérhetőségét a klímaváltozás alapvetően befolyásolja, és ez számos vízintenzív ágazatra kihat, köztük az élelmiszer-előállításra is. A mezőgazdasági földterületek több mint 80%-ának vízigényét a természetes csapadék biztosítja, de az élelmiszernövények termesztéséhez az öntözésre használható vízkészlet is elengedhetetlen. A vízszegénység Európa számos területén már most is gondot jelent, és a helyzet az éghajlatváltozás hatására várhatóan tovább romlik. A vízhiányos területek aránya a jelenlegi 19%-ról 2070-re 35%-ra nőhet. Ez a népesség elvándorlását is okozhatja.

Az éghajlatváltozás egyre nagyobb mértékben járul majd hozzá a **szárazföldi és tengeri ökoszisztémák** és a **biológiai sokféleség** pusztulásához, egyes fajokra kihatva jelentősen befolyásolja azon ökoszisztéma-szolgáltatásokat, amelyektől az emberi társadalom is függ. Egyes ökoszisztémák, például a tőzegmocsarak, a vizes élőhelyek és a tenger mélye közvetlenül képesek befolyásolni az éghajlatváltozást, ugyanis jelentős szénmegkötők. A sós mocsári ökoszisztémák és a homokdűnék pedig a viharok ellen nyújtanak védelmet. Más ökoszisztéma-szolgáltatások is csorbát szenvedhetnek, mint például az ivóvízellátás, az élelmiszertermelés és az építőanyagok, és számítani kell az óceánok állapotának romlására az elsavasodás következtében. Egyes területhasználati döntések és gyakorlatok (például a folyó menti árterületeken való építkezés), valamint a tengerek túlzott kiaknázása (például a túlhalászás) fokozták az ökoszisztémák és társadalmi-gazdasági rendszerek kiszolgáltatottságát az éghajlatváltozásnak, csökkentve ezek alkalmazkodási képességét.

A **döntéshozók felelőssége** megérteni ezeket a hatásokat, és olyan szakpolitikákat alkotni, véghezvinni, amelyek optimális alkalmazkodást tesznek lehetővé. A hatások kezelésére megoldást kínálnak a vízkészlet, a földterületek és a biológiai erőforrások kezelését és védelmét célzó, az egészséges, hatékonyan működő, következésképp az éghajlatváltozással szemben ellenálló ökoszisztémákat helyreállító és megőrző stratégiák, amelyek a katasztrófák megelőzéséhez is hozzájárulhatnak. Ezzel a témával a közelmúltban külön bizottsági

[8] Az állatokról emberekre átterjedő fertőző betegségek.

közlemény foglalkozott.[9] Bizonyított, hogy a természet hatáselnyelő vagy hatásmérséklő képességének kihasználásával mind a vidéki, mind a városi területeken hatékonyabban lehet alkalmazkodni, mint csupán a fizikai infrastruktúrák megerősítésével.[10] A zöld infrastruktúra[11] kulcsszerepet játszhat az alkalmazkodásban, mivel rendhagyó időjárási viszonyok esetén a társadalom és a gazdaság számára alapvető erőforrásokat biztosít. Például a talaj szén- és vízmegkötő képességének javításával, valamint a víz természetes rendszerekben való tárolásával hozzájárulhat az aszályok kezeléséhez és az áradások, a talajerózió vagy az elsivatagosodás megelőzéséhez.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

– az egészség, a tulajdon és a talaj produktív funkciói éghajlatváltozással szembeni ellenálló képeségét fokozó stratégiák támogatása, ideértve a vízkészletekkel és az ökoszisztémákkal való gazdálkodás javítását.

2.2 Az alkalmazkodási stratégia gazdasági létjogosultsága

A magánszemélyek és a vállalkozások (főleg az olyan ágazatokban, mint amilyen a mezőgazdaság vagy az idegenforgalom) valamilyen mértékben képesek lehetnek reagálni a piac jelzéseire, illetve az éghajlatváltozás hatásai által előidézett környezeti változásokra. Ezt nevezzük önálló alkalmazkodásnak. Azonban számos akadálya van annak, hogy az önálló alkalmazkodás optimális legyen: a bizonytalanság, a nem megfelelő tájékozottság, vagy akár az anyagi korlátok. Ezen tényezők miatt nem lehet az alkalmazkodást egyedül a magánszemélyekre vagy vállalkozásokra hagyni.

Az is elképzelhető, hogy egyes alkalmazkodási kísérletek inkább fokozzák, mintsem enyhítik az éghajlatváltozásnak való kiszolgáltatottságot. Ilyen hibás alkalmazkodásnak számít, ha a tengerszint-emelkedés vagy az árvizek ellen védelmet nyújtó infrastruktúra megzavarja a tengerparti vagy a folyami rendszerek természetes dinamikáját, vagy ha a hűtő és vízellátó technológiák fokozzák az energiafelhasználást.

A megelőzés gazdasági, környezetvédelmi és szociális szempontból is kifizetődőbb, a lehetséges hatások felmérése nyomán ugyanis minimalizálni lehet az ökoszisztémákra, az emberi egészségre, a gazdaságra és az infrastruktúrákra gyakorolt hatást. Jóllehet az alkalmazkodás költségeit tekintve pontosabb adatokra volna szükség, azt több forrás is megerősíti, hogy az éghajlatváltozás elleni fellépés (beleértve mind a hatásmérséklő, mind az alkalmazkodási intézkedéseket) ára közép- és hosszú távon sokkal alacsonyabb, mint a tétlenségé.[12]

2.3 Miért van szükség uniós szintű fellépésre?

Mivel az éghajlatváltozás hatása és súlyossága régiónként eltérő, a legtöbb alkalmazkodási intézkedést országos, regionális vagy helyi szinten indokolt meghozni. Egy integrált és

---

9 COM (2009) 82 - A természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióról.

10 Lásd a hatásvizsgálatban a zöld infrastruktúrákra építő megközelítésről szóló 4.1. fejezetet a 29. oldalon.

11 Zöld infrastruktúra alatt az egymással kölcsönhatásban álló természetes területek (köztük mezőgazdasági területek) hálózatát kell érteni, például zöldsávok, vizes területek, parkok, erdők és természetes növénytársulások, valamint tengeri területek, amelyek befolyásolják a viharok útját, a hőmérsékletet, az árvízveszélyt és a víz, a levegő és az ökoszisztémák minőségét.

12 Economic Aspects of Adaptation to Climate Change (Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás gazdasági vonatkozásai) (OECD, 2008), és The Stern Review on the Economics of Climate Change (Az éghajlatváltozás gazdasági hatásaival foglalkozó Stern-jelentés) (HM Treasury, 2006).

összehangolt uniós megközelítés azonban elősegítheti, pozitívan befolyásolhatja ezen intézkedések sikerét.

Az EU szerepe akkor kerül előtérbe, amikor az éghajlatváltozás hatásai átcsapnak az országhatárok felett (vízgyűjtő-területek, tengeröblök, biológiai-földrajzi régiók esetében). Az alkalmazkodás szolidaritást követel az Unió tagállamaitól,[13] amennyiben biztosítani akarjuk, hogy a kedvezőtlen helyzetű térségek és az éghajlatváltozás hatásainak leginkább kitett területek képesek legyenek megtenni az alkalmazkodáshoz szükséges lépéseket. Egyes, uniós szintű közös piaccal és közös politikával rendelkező területeken (mezőgazdaság, vízügy, biológiai sokféleség, halászat, energiahálózatok) összehangolt uniós fellépésre lesz szükség.

Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének 4. cikke kimondja, hogy minden erőfeszítést meg kell tenni az országos vagy regionális alkalmazkodási stratégiák elfogadása érdekében.[14] Számos uniós tagállam rendelkezik már nemzeti alkalmazkodási stratégiával, de nem mind. Az EU helyzeténél fogva elősegítheti az éghajlattal kapcsolatos legjobban bevált gyakorlatok cseréjét és a koordinációt.

3. A JAVASOLT UNIÓS FELLÉPÉSI KERET: CÉLOK ÉS INTÉZKEDÉSEK

Az uniós alkalmazkodási keret **célja** javítani az EU ellenálló képességét az éghajlatváltozás hatásaival szemben. Ez a keret tiszteletben tartja a szubszidiaritás elvét, és szolgálja az EU olyan átfogó céljait, mint a fenntartható fejlődés.

Az uniós fellépési keret többlépcsős megközelítést javasol. Az elképzelések szerint az 1. szakaszban (2009–2012) meg kell teremteni az átfogó uniós alkalmazkodási stratégia kidolgozásának alapjait, a 2013-ban kezdődő 2. szakaszban pedig hozzá kell látni a stratégia alkalmazásához.

Az 1. szakasz négy fő cselekvési terület köré szerveződik: 1.) az éghajlatváltozás hatásaival és az Uniót érintő következményeivel kapcsolatos biztos tudásalap kiépítése; 2.) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás beépítése a kulcsfontosságú szakpolitikákba; 3.) az alkalmazkodást szolgáló szakpolitikai eszközök kombinációinak (piaci alapú intézkedések, útmutatások, a köz- és a magánszféra szövetségei) bevetése és 4.) az alkalmazkodásra irányuló nemzetközi együttműködés erősítése. Az 1. szakasz sikere érdekében az uniós, nemzeti, regionális és helyi hatóságoknak szorosan együtt kell működniük.

Az ebben a dokumentumban bemutatott javaslatok az 1. szakaszba tartozó fellépésekre vonatkoznak, és nem befolyásolják az EU költségvetésének jövőbeni struktúráját, sem jelenlegi vagy jövőbeni többéves pénzügyi keretet.

---

13 Az EK-Szerződés 2. cikke.

14 A 4. cikk szerint „Valamennyi Fél, számításba véve közös, de megkülönböztetett felelősségeiket, sajátos nemzeti és regionális fejlesztési prioritásaikat, célkitűzéseiket és körülményeiket (…) b) …kidolgoz, végrehajt, közzétesz és rendszeres időközönként korszerűsít nemzeti és - ahol alkalmazható - regionális programokat, melyek intézkedéseket tartalmaznak az éghajlatváltozás mérséklésére, valamint a Montreáli Jegyzőkönyv által nem szabályozott összes üvegházhatású gáz antropogén emisszióinak források szerinti és eltávolításának nyelők általi kezelésére.”

3.1 A tudásalap megteremtése

A legjobb alkalmazkodási stratégia megtalálásához az éghajlatváltozás várható hatásaival, társadalmi-gazdasági következményeivel, valamint a különböző alkalmazkodási lehetőségek költségeivel és előnyeivel kapcsolatos megbízható adatokra van szükség. A megfelelő szakpolitikai válaszok kidolgozásához elengedhetetlen a hatások és a sebezhető pontok megfelelő ismerete. Az alkalmazkodásról megszerzett tudást pedig meg kell osztani más országokkal, főleg a fejlődő gazdaságokkal.

Rengeteg információ és kutatás áll már rendelkezésre, de a tagállamok között nem működik a tudásmegosztás. Az ismeretek jobb kezelése érdekében ezért célszerű volna egy olyan **elszámolóházi mechanizmust** létrehozni, amely információtechnológiai eszközként az éghajlatváltozás hatásairól, a sebezhetőségről és a legjobban bevált gyakorlatokról rendelkezésre álló információk adatbázisaként működik. Ez a mechanizmus a közös környezeti információs rendszerhez[15] kapcsolódna, amely az Európai Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség közös kezdeményezése nyomán létrejött, a tagállamokkal közös integrált uniós rendszer.[16] A globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelési rendszer (GMES) földrajzi adatokkal szolgálhatna az elszámolóház számára.

Az éghajlatváltozás hatásainak jobb megértéséhez proaktív kutatási és oktatási politikát kell követni, a hatások kezeléséhez pedig készségeket, módszereket, technológiákat kell kifejleszteni. Az éghajlatváltozással és alkalmazkodással kapcsolatos kutatási szükségletekkel részletesebben foglalkozik egy tavalyi bizottsági munkadokumentum.[17] Az éghajlatváltozás központi helyet kap a nemrég felállított Európai Innovációs és Technológiai Intézet munkájában, amely máris fáradozik az éghajlatváltozással és az ahhoz való alkalmazkodással foglalkozó tudományos és innovációs társulás kialakításán.

Az információs és kommunikációs technológiák segítségével különböző módszerek, modellek, adatok és előrejelző eszközök segíthetik az éghajlatváltozás hatásainak megértését és előrejelzését, a sebezhetőségek azonosítását és a megfelelő alkalmazkodási intézkedések kialakítását. Ezen eszközök kidolgozása további munkát igényel. A tagállamokkal együttműködve különböző földrajzi régiókban és különböző forgatókönyvek alapján fel kell mérni az Unió sebezhetőségét, mert az alkalmazkodási intézkedéseket így lehet a legpontosabban megtervezni. A Bizottság jelenleg vizsgálja, hogy hogyan fejleszthető a hatások és az alkalmazkodást szolgáló intézkedések nyomon követése annak érdekében, hogy sebezhetőségi mutatókat állapíthassanak meg. Az alkalmazkodás költségeiről és előnyeiről is mihamarabb számszerű információkra van szükség.

Ezen felül javítani kell a koordinációt azokban az esetekben, ahol egyes tagállamok vezető szerepet töltenek be az alkalmazkodással kapcsolatos kutatásban.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

---

15 COM (2008) 46

16 Az elszámolóház más adatbankokhoz is kapcsolódna, például az európai tengeri megfigyelési és adathálózathoz, az aszálymegfigyelő-központhoz, az erdőtüzekre vonatkozó európai információs rendszerhez és a Euroheat (hőhullámok előrejelzésére szolgáló) rendszerhez. Működése a tagállamok teljes körű támogatását és aktív részvételét feltételezi. A platformba más szervezetek is szolgáltathatnának adatot, például az Európai Innovációs és Technológiai Intézet.

17 Bizottsági munkadokumentum, SEC (2008) 3104.

– megtenni az elszámolóház 2011-re való létrehozásához szükséges lépéseket;

– 2011-ig kidolgozni a módszereket, modelleket, adatokat és előrejelző eszközöket;

– 2011-ig mutatókat alkotni az éghajlatváltozás hatásainak, a sebezhetőségnek és az alkalmazkodás terén elért haladásnak a pontosabb nyomon követésére;

– 2011-ig elvégezni az alkalmazkodási lehetőségekkel kapcsolatos költség–haszon elemzést.

3.2 Az alkalmazkodás beépítése az Unió szakpolitikáiba

Az alkalmazkodásnak központi szerephez kell jutnia az EU szakpolitikáiban. Ez csak alapos felkészülést követően, megbízható tudományos és gazdasági elemzések alapján vihető végbe. Szakterületenként át kell tekinteni, hogy a szakpolitika az alkalmazkodás előmozdítása érdekében hogyan módosítható, a hangsúlyokat hogyan kell eltolni. Az alkalmazkodás lehetőségei ágazatonként eltérnek, de sok esetben pénzbe fognak kerülni. Minden egyes ágazatban javítani kell az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tájékozottságot, értékelni kell a megfelelő válaszokat, és gondoskodni kell a szükséges pénzforrásokról. Ezt az áttekintést az 1. szakasz (2009–2012) során meg kell kezdeni.

Az egyes szakpolitikai területeken a következő kérdéseket kell megválaszolni:

- Az ágazatra nézve melyek az éghajlatváltozás jelenlegi és lehetséges hatásai?
- Milyen költségekkel jár a hatások kezelése illetve a tétlenség?
- A javasolt intézkedések hogyan befolyásolják más ágazatok politikáit, és hogyan hatnak vissza azokra?

E kérdéseken túl a várható hatás ismeretében – főleg az EU jelentős ágazataiban – alapvető az alkalmazkodást szolgáló korai fellépés. Az alább felsorolt ágazatokban az EU szakpolitikái erősen jelen vannak, és a fellépések típusát körvonalazó alkalmazkodási stratégiák kidolgozására van szükség. Előnyben kell részesíteni azon alkalmazkodási intézkedéseket, amelyek az előrejelzések bizonytalanságától függetlenül mindenképpen társadalmi és/vagy gazdasági előnnyel járnak. (Az angol nyelv ezeket „no-regret measures”-ként ismeri.) Szintén elsőbbséget kell biztosítani a hatások enyhítését és az alkalmazkodást egyaránt szolgáló intézkedéseknek.

3.2.1 Az egészségügyi és szociális szakpolitikák ellenálló képességének növelése

Az EU egészségügyi stratégiája[18] is tartalmaz az alkalmazkodást szolgáló lépéseket. Noha a fő fellépéseket a tagállamoknak kell megtenniük, az Uniónak indokolt támogatnia tagországait az egészségügyi stratégia[19] és más eszközök révén a Szerződés 152. cikke értelmében.[20] Az Egészségügyi Világszervezettel (WHO) és az EU ügynökségeivel karöltve meg kell találni az éghajlatváltozás egészségre gyakorolt hatásainak megfelelő nyomon követését és ellenőrzését lehetővé tevő eszközöket, gondoljunk a járványügyi megfigyelésre,

---

18 Fehér könyv: Együtt az egészségért: Stratégiai megközelítés az EU számára, COM (2007) 630.

19 A 2007.10.23-i 1350/2007/EK határozat, HL L 301., 2007.11.20.

20 A Szerződés 152. cikke kimondja, hogy valamennyi közösségi politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészség védelmének magas szintjét.

a fertőző betegségek megfékezésére vagy a rendkívüli események kezelésére. További részleteket az egészséggel és az éghajlatváltozás hatásaival foglalkozó munkadokumentum tartalmaz.

Az állatok egészségére gyakorolt hatásokat elsősorban a gazdaságok szintjén kell majd kezelni, de nem hagyható figyelmen kívül egyes régiókban az állatpopulációk sűrűsége vagy az állatok vándorlása sem. Az Európai Unió állat-egészségügyi stratégiája a betegségek megelőzését, az adatgyűjtés javítását és az állatbetegségek megfigyelésének fokozását tűzi célul.[21] A betegségek kezelése helyett a betegségek megelőzésére, például a biológiai védelemre összpontosít, és figyelemmel van arra, hogy a klímaváltozás hogyan hat ki a betegségek előfordulására.

Ami a szociális oldalt illeti, egyre több bizonyíték áll rendelkezésünkre arra nézve, hogy a szűk forrásokból gazdálkodók sebezhetőbbek az éghajlatváltozás hatásaival szemben. Az alkalmazkodási politikák sikeréhez ezért elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodás terheit méltányosan osszuk el, figyelembe véve az alacsony jövedelmű csoportok foglalkoztatására és életszínvonalára gyakorolt hatást. Az alkalmazkodással kapcsolatos társadalmi kérdéseket a meglévő uniós társadalmi és foglalkoztatási mechanizmusokon keresztül kell kezelni, és ebbe minden társadalmi partnert be kell vonni.

[21] COM (2007) 539.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

- 2011-ig kidolgozni az éghajlatváltozás egészségre gyakorolt hatásainak nyomon követését szolgáló mechanizmusokat, útmutatásokat;
- megerősíteni a már meglévő betegség-megfigyelési és -megfékezési rendszereket;
- felmérni az éghajlatváltozás és az alkalmazkodás kapcsán a foglalkoztatottságra és a sebezhető társadalmi rétegek jólétére kiható következményeket.

3.2.2 A mezőgazdaság és az erdők ellenálló képességének javítása

Mivel az EU területének nagy része mezőgazdasági művelés alatt áll, a közös agrárpolitika megfelelő eszköznek tűnik az alkalmazkodás elősegítéséhez. Egyrészt segítheti a gazdálkodókat abban, hogy a termelést a változó éghajlati viszonyoknak megfelelően alakítsák át, másrészt konkrét területkezelési intézkedések révén széleskörű ökoszisztéma-szolgáltatásokat biztosíthat. A tagállamokat arra kell ösztönözni, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást beépítsék a vidékfejlesztési politika három ágába, vagyis a versenyképességet, a környezet védelmét és a vidéki emberek életminőségét javítani hivatott politikákba. Meg kell továbbá vizsgálni, hogy egyes intézkedések alkalmazhatóak-e a gazdaságok szintjén túli nagyságrendben is. A mezőgazdasági tanácsadó rendszer használható lenne ismeretterjesztő fórumként, amely bátoríthatná a gazdákat az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást előmozdító újszerű gazdálkodási módszerek és technológiák bevezetésére.

Általánosabb értelemben véve el kell gondolkodni azon, hogy a közös agrárpolitika hogyan nyújthat megfelelő keretet a fenntartható termeléshez, ami nagyban hozzásegítené az agrárágazatot a változó éghajlati feltételek okozta nehézségek kezeléséhez. Ehhez többek között azt is fel kell mérni, hogy az egyes KAP-eszközökbe milyen vízmennyiségi és vízminőségi követelményeket kell integrálni, és hogy a mezőgazdasági vízfelhasználás hatékonysága – különösen a vízhiányos területeken – hogyan javítható. Mérlegelni kell, hogy az éghajlatváltozás hatásainak különösen kiszolgáltatott gazdaságokat hogyan lehetne támogatni. További részleteket a mezőgazdasággal és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással foglalkozó munkadokumentum tartalmaz. Annyi bizonyos, hogy a KAP-nak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban betöltött szerepét a 2013 utáni időszakra vonatkozó agrárpolitika kialakításakor is mindenképpen meg kell vizsgálni.

Ami az erdőket illeti, az EU erdőgazdálkodási stratégiáját az éghajlatváltozásra érzékeny pontokon ki kell igazítani. Az Unió erdészeti cselekvési terve keretében vitára kell bocsátani az erdővédelmi és erdészeti információs politikák jövőbeni irányultságával kapcsolatos lehetőségeket

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

- biztosítani, hogy már a 2007–2013-as országos vidékfejlesztési programokba beépítsék az alkalmazkodást szolgáló és a vízgazdálkodást javító intézkedéseket;
- megfontolni, hogy az alkalmazkodás hogyan integrálható a vidékfejlesztés három ágába a fenntartható termelés elősegítése érdekében, illetve, hogy a KAP hogyan járulhat hozzá a mezőgazdasági vízhasználat hatékonyságához;
- felmérni, hogy a mezőgazdasági tanácsadó rendszer hogyan képes képzéssel, tudásmegosztással és új technológiák bevezetésének támogatásával segíteni az

éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást;

– aktualizálni az erdőgazdálkodási stratégiát, megvitatni az uniós erdővédelmi és erdészeti információs politikák jövőbeni irányultságát.

3.2.3 A biológiai sokféleség, az ökoszisztémák és a vizek ellenálló képességének javítása

Az olyan ökoszisztéma-szolgáltatások, mint a szénmegkötés vagy az árvíz és a talajerózió elleni védelem elválaszthatatlanok az éghajlatváltozás kérdésétől. Az egészséges ökoszisztémák alkotják ugyanis az első védelmi vonalat annak hatásaival szemben. Ezért fontos átfogó és integrált szemlélettel közelíteni az ökoszisztémák valamint az általuk biztosított javak és szolgáltatások megőrzése és erősítése felé. Számos tagállam kidolgozott már szárazföldi és vízi infrastruktúrája védelmét célzó tervet. Ezek uniós szintű egyeztetése bizonyára további előnyökkel járna.

A vízkérdés tekintetében számos meglévő szakpolitika segíti az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást. A vízügyi keretirányelv[22] jogi keretet teremtett Európa-szerte a tiszta víz védelmére és helyreállítására 2015-ig, és a víz hosszú távon fenntartható használatát is hivatott biztosítani. Az irányelv értelmében 2009-re elkészítendő vízgyűjtő-gazdálkodási tervek már figyelembe veszik az éghajlatváltozás hatásait, de a következő, 2015-re esedékes tervek esetében már egyenesen követelmény lesz az éghajlatváltozás hatásai elleni teljes körű védelem. Ezen felül az éghajlatváltozás kezelését be kell építeni az árvízkockázatokkal foglalkozó irányelv[23] végrehajtására vonatkozó rendelkezésekbe. Ezen irányelv hiánytalan tagállami végrehajtása hozzá fog járulni az ellenálló képesség növeléséhez és az alkalmazkodási törekvésekhez.

A vízhiány kezelése érdekében a Bizottság meg fogja vizsgálni a vízfelhasználó berendezésekre vonatkozó követelmények, valamint a mezőgazdaság, a háztartások és az épületek vízhatékonyságára vonatkozó szabályozás szigorításának lehetőségét.2012-ben a vízügyi keretirányelv, valamint a vízhiánnyal és az aszállyal foglalkozó stratégia[24] végrehajtásának felülvizsgálata keretében foglalkozni kell az ökoszisztémák víztároló képességének javítására alkalmazható, az aszályokkal és áradásokkal szemben védelmet nyújtó megoldási lehetőségekkel. A kísérő dokumentum részletesebben kitér a vízzel kapcsolatos kérdésekre.

Az éghajlatváltozásnak az élőhelyekre gyakorolt hatását a Natura 2000 hálózat[25] igazgatásában is figyelembe kell venni. Biztosítani kell a természetes területek sokféleségét és egymáshoz való kapcsolódását annak érdekében, hogy az időjárási viszonyok megváltozása esetén egyes fajok vándorolni tudjanak – ami a túlélésük záloga lehet. Elképzelhető, hogy a természetes élőhelyek ilyen kapcsolódásához az állatok számára átjárható tájakat kell kialakítani.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

– megvizsgálni, hogyan javíthatók a meglévő szakpolitikák, valamint hogyan hozhatók olyan

---

22 2000/60/EK irányelv.

23 2007/60/EK irányelv.

24 COM (2007) 414, 2007.7.18.

25 A Natura 2000 az Unió természetvédelmi területeinek hálózata, amely az 1992. évi élőhelyvédelmi irányelv nyomán jött létre.

intézkedések, amelyek a biológiai sokféleség és az éghajlatváltozás ügyét integrált módon kezelik, biztosítják a felmerülő előnyök teljes kiaknázását, ugyanakkor megelőzik a felmelegedést fokozó ökoszisztéma-reakciók megjelenését;

– útmutatásokat és eszköztárat (iránymutatások, a legjobban bevált gyakorlatok cseréje) kidolgozni 2009 végéig ahhoz, hogy a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek ellenállóak legyenek az éghajlatváltozás hatásaival szemben;

– biztosítani, hogy a tagállamok az árvízkockázatokról szóló irányelv végrehajtása során tekintetbe veszik az éghajlatváltozást;

– felmérni, hogy van-e szükség a mezőgazdaság, a háztartások és az épületek vízhatékonyságát fokozó intézkedésekre;

– felkutatni az ökoszisztémák víztároló képességének javítását lehetővé tévő intézkedéseket, politikákat;

– 2010-ig útmutatást készíteni az éghajlatváltozás hatásainak a Natura 2000 területek igazgatására gyakorolt következményeiről.

3.2.4 A tengerpartok és tengerek ellenálló képességének javítása

Az éghajlatváltozás kezelését be kell építeni a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvbe is,[26] amely előírja, hogy 2020-ra el kell érni az Unió tengeri területeinek jó környezeti állapotát. Az irányelv hiánytalan végrehajtása fokozni fogja a tengeri területek éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességét, és meg fogja könnyíteni az alkalmazkodást.

A tengeri és tengerparti területek kezelésében és annak tervezésében összehangoltabb, integráltabb megközelítést kell kialakítani. Az integrált tengerpolitika keretet szolgáltat majd ahhoz, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló erőfeszítések koherens módon beépüljenek az ágazati- és szakpolitikákba, intézkedésekbe. Fokozottabban kell törekedni arra, hogy a tengerparti övezetek integrált kezelésére vonatkozó ajánlásokban[27] szereplő előírásokat betartsák és megerősítsék. A Tengeri területrendezési útiterv[28] utódja be fogja emelni az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást a tengeri és part menti területek kezelésébe. A kísérő dokumentum részletesebben foglalkozik az éghajlatváltozás és a tengerre, illetve a tengerpartokra vonatkozó kérdések közötti összefüggésekkel.

Az éghajlatváltozás további terhet ró az európai halászatra is, és nem lehet figyelmen kívül hagyni a megreformálandó közös halászati politika hosszú távú fenntarthatóságra vonatkozó célkitűzései kapcsán.

Annak érdekében, hogy összehangolt és integrált megközelítés érvényesüljön a tengerparti és tengeri területek alkalmazkodásában, valamint hogy a határokon átívelő hatásokat kellően figyelembe vegyék, a Bizottság útmutatást fog kidolgozni a tengeri és tengerparti alkalmazkodás helyes gyakorlatáról.

---

26 2008/56/EK irányelv.

27 Az Európai Parlament és a Tanács 2002. május 30-i ajánlása.

28 COM (2008) 791.

– ***Teendők (az EU és a tagállamok részéről):***

– gondoskodni kell arról, hogy az integrált tengerpolitika keretében, a tengeri stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásakor és a közös halászati politika reformja során is figyelmet fordítsanak a tengeri és tengerparti területek alkalmazkodására;

– európai szintű útmutatást kell készíteni a tengeri és tengerparti területek alkalmazkodásáról.

.

3.2.5 A termelési rendszerek és a fizikai infrastruktúra ellenálló képességének növelése

Elsősorban a tagállamok feladata megoldani a meglévő és az építendő infrastruktúrák védelmét az éghajlatváltozással szemben. Az Unió ugyanakkor fontos szerepet játszhat a legjobban bevált gyakorlatok terjesztése, az infrastruktúra-fejlesztés támogatása és építési szabványok kialakítása terén.[29] A meglévő közlekedési- és energiahálózatok ellenálló képességének javításához a kritikus infrastruktúra szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni sebezhetőségének felmérése tekintetében közös, összehangolt koncepcióra van szükség. Ez szolgál a hálózatokat, a tartalékkapacitásokat és az energiabiztonságot érintő stratégiai döntések alapjául, és elengedhetetlen a közlekedési hálózatok és szolgáltatások stabilitásának fenntartásához. Az energiapolitika stratégiai felülvizsgálata során meg kell vizsgálni az alkalmazkodás kérdését. Az uniós támogatásban részesülő infrastruktúra-projektek esetében figyelmet kell fordítani az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség biztosítására, és ennek módszereit ki kell dolgozni. Ezeket a módszereket be kell építeni a TEN-T[30] és TEN-E[31] iránymutatásokba valamint az Unió kohéziós politikájába. Végig kell gondolni, hogy milyen következményeket vonna maga után, ha a magán-és közberuházások esetében éghajlatváltozási hatásvizsgálatot is kellene végezni, és hogy a harmonizált építési normákba be kell-e építeni fenntarthatósági kritériumokat – köztük az éghajlatváltozás figyelembevételét – ami például a meglévő európai szabványok (Eurocode-ok) kiterjesztése révén volna megoldható. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal és az érdekelt felekkel útmutatások kidolgozásában és a bevált gyakorlatok cseréjében annak érdekében, hogy a környezeti hatásvizsgálatról (EIA) szóló, illetve a stratégiai környezeti vizsgálatról (SEA) szóló irányelv, valamint a területhasználat tervezésével kapcsolatos politikák végrehajtásakor kellően figyelembe vegyék a klímaváltozás hatásait.

---

29 A Eurocode-ok egységesített nemzetközi épület- és építésiszerkezet-tervezési szabványok, amelyek idővel az országos szabványok helyébe lépnek. See Commission Recommendation 2003/887/EC.

30 transzeurópai közlekedési hálózat - A transzeurópai közlekedési hálózat éghajlatváltozással szembeni sebezhetősége és az alkalmazkodási intézkedések szükségessége szerepelnek azon kérdések között, amelyekkel a TEN-T: Szakpolitikai felülvizsgálat című, a Bizottság által 2009. február 4-én elfogadott zöld könyv (COM (2009) 44 végleges) foglalkozik.

31 transzeurópai energiahálózatok - lásd az „Egy biztonságos, fenntartható és versenyképes európai energiahálózat felé” című zöld könyvet (COM (2008) 782).

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

- az energiapolitika stratégiai felülvizsgálata során figyelemmel kell lenni az éghajlatváltozás hatásaira;
- kidolgozni az infrastruktúra-projektek éghajlatváltozással szembeni felkészültségét biztosító módszereket, megfontolva, hogy ezek hogyan építhetők be a TEN-T és TEN-E projektekre vonatkozó, valamint a kohéziós politika keretében finanszírozott beruházásokra vonatkozó iránymutatásokba;
- megvizsgálni, mivel járna, ha a köz- és magánberuházások esetében kötelező éghajlatváltozási hatásvizsgálatot vezetnének be;
- felmérni, hogy az építési szabványokban, például a Eurocode-szabványokban hogyan vehetők figyelembe az éghajlatváltozás hatásai;
- 2011-ig kidolgozni a környezeti hatásvizsgálatról és a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelvekhez kapcsolódó, az éghajlatváltozás következményeinek előtérbe helyezését szolgáló iránymutatást.

4. ESZKÖZÖK – FINANSZÍROZÁS

A Stern-jelentés szerint az alkalmazkodás egyik fő akadályát a pénzügyi korlátok jelentik. A jelenlegi pénzügyi terv (2007–2013) azonban a prioritások között említi az éghajlatváltozást, és fontos biztosítani, hogy ez a szemlélet a rendelkezésre álló források felhasználásában is érvényesüljön. A tagállamok alkalmazkodási fellépései hagynak még kívánnivalót maguk után, és a rendelkezésre álló források és eszközök célzottabb kihasználására is volna mód. Kellő gondot kell fordítani a jövőben arra, hogy közfinanszírozás és állami támogatás csak a helyes alkalmazkodást elősegítő intézkedésekbe folyjon.

A nemrég elfogadott európai gazdaságélénkítési terv számos ajánlást tartalmaz az éghajlatváltozással kapcsolatos beruházások témájában. Említi az európai infrastruktúrák korszerűsítését, az épületek energiahatékonyságának javítását, valamint a környezetbarát termékek terjesztését.[32] E javaslatok megkönnyítik az éghajlatváltozáshoz való további alkalmazkodást, és eredményeik ismeretében a jövőbeni szükségletek jobban meghatározhatók. Azon tagállamokban, ahol a gazdasági válságra reagálva infrastrukturális beruházásokba kezdenek, gondoskodni kell arról, hogy a megvalósuló projektek megfeleljenek a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás kihívásainak.

Az elkövetkezendő években az érintett ágazatoknak alkalmazkodási stratégiákat és költségbecsléseket kell készíteniük, amelyeket a jövőre vonatkozó pénzügyi döntések meghozatalakor figyelembe lehet venni.

A biztosítások és egyéb pénzügyi szolgáltatások használatának optimalizálása szintén felmerül. El kell gondolkodni azon, hogy egyes magánvállalkozók/ágazatok (közszolgáltatásokat vagy kritikus infrastruktúrát biztosítók) számára indokolt-e kötelezővé tenni az időjárási eseményekre érvényes alapbiztosítást. Olyan esetekben, amikor nem köthető

[32] A „zöld” termékeknél csökkentett héa, környezeti teljesítményszintek, energiatakarékossági intézkedések.

biztosítás, például az árterületen fekvő épületek esetében, szükség lehet közfinanszírozott biztosítási rendszerekre. Az éghajlatváltozás határokon átívelő hatásaira való tekintettel érdemes lehet uniós szintű biztosítási rendszereket támogatni az országos vagy regionális intézmények helyett.

Bármely alkalmazkodási helyzetben meg kell fontolni speciális piaci alapú eszközök bevetését, és támogatni kell a magán- és a közszféra közötti partnerségek kialakítását, ha azok az alkalmazkodással kapcsolatos befektetések, kockázatok, nyereség és felelősségek megosztásában szerepet játszhatnak. Ilyen piaci alapú eszközök lehetnek az ökoszisztéma-szolgáltatások megóvására nyújtott ösztönzők, illetve az ökoszisztémák és a gazdaság ellenálló képességét erősítő projektek támogatása ún. „ökoszisztéma-szolgáltatáshoz kapcsolódó kifizetések" formájában

Az Unió kibocsátásiegység-kereskedelmi rendszerében (EU ETS) a kvóták árverezéséből befolyt bevételt részben az alkalmazkodásra kell fordítani. A 2013 utáni kibocsátás-kereskedelmi rendszerre vonatkozó irányelv[33] előírja, hogy a kvóták eladásából befolyt összeg legalább 50%-át többek között a tagállamok és a fejlődő országok alkalmazkodására kell felhasználni. Ez a többletforrás kulcsszerepet játszhat a köz- és a magánszféra által az alkalmazkodás érdekében vállalt terhek kiegyenlítésében.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

- megbecsülni az érintett gazdasági ágazatok alkalmazkodásának költségeit, hogy ezeket a jövőbeni költségvetések elkészítésekor figyelembe lehessen venni;
- tovább kutatni az alkalmazkodás újszerű eszközökkel való finanszírozásának lehetőségeit;
- megvizsgálni a biztosítások és egyéb pénzügyi szolgáltatások szerepét az alkalmazkodási intézkedések kiegészítésében, valamint a kockázatmegosztás eszközeiként való működésük lehetőségét;
- bátorítani a tagállamokat az EU ETS keretében befolyt bevételek alkalmazkodást segítő felhasználására.

5. PARTNERI EGYÜTTMŰKÖDÉS A TAGÁLLAMOKKAL

Az alkalmazkodást szolgáló együttműködés és keretrendszer támogatása érdekében a Bizottság az éghajlatváltozás hatásaival és az azokhoz való alkalmazkodással foglalkozó irányítócsoport, valamint hozzá tartozó titkárság létrehozását tervezi (az intézkedés által a szervezetre és a forrásokra gyakorolt hatások rutinszerű felmérését követően). E csoportot a tagállamok országos és regionális alkalmazkodási programjainak kidolgozásában részt vevő szakértők fogják alkotni, és párbeszédet tart majd fent a civil társadalom, valamint a tudomány képviselőivel.

Az irányítócsoport munkáját a különböző ágazatok (mezőgazdaság és erdészet, biodiverzitás, víz- és tengerügy, energiaügy, egészségügy) fejlődésével foglalkozó műszaki csoportok fogják segíteni.

[33] Elfogadása 2009-ben várható.

Szerepe e négy pillér köré szervezve segíteni az Unió és a tagállamok alkalmazkodási stratégiáinak kialakítását. Az irányítócsoport a fellépések végrehajtásának megfelelő szintje tekintetében is ad majd tanácsot.

Az első időkben a csoport elsősorban a tudásalap megerősítésében, különösen pedig az elszámolóházi mechanizmus felállításában elért haladást felügyeli. Egységes megközelítéssel járul hozzá az éghajlatváltozás következményeinek tudományos feltérképezéséhez, az EU számára megjelenő kockázatok felméréséhez, az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képesség erősítéséhez, valamint a kockázatok és lehetőségek mérlegeléséhez.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

– 2009. szeptember 1-ig határozni az éghajlatváltozás hatásaival és az azokhoz való alkalmazkodással foglalkozó, az együttműködést és az alkalmazkodást elősegítő irányítócsoport felállításáról;

– ösztönözni az országos és regionális alkalmazkodási stratégiák további fejlesztését, megfontolni az alkalmazkodási stratégiák kötelezővé tételét 2012-től fogva.

6. A KÜLPOLITIKAI DIMENZIÓ ÉS AZ ENSZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI KERETEGYEZMÉNYÉBEN FOLYÓ MUNKA

Számos ország már most is küzd a klímaváltozás hatásaival. Ezen országokkal, különösen az Unió szomszédaival és a legsebezhetőbb fejlődő országokkal együtt kell működni tűrőképességük és a kedvezőtlen hatásokhoz való alkalmazkodásuk erősítése érdekében. Az alkalmazkodás ügyét be kell építeni az EU külpolitikájába. A külkereskedelmi kapcsolatok terén az alkalmazkodást a környezetvédelmi áruk és szolgáltatások kereskedelmének liberalizálása, valamint szabadkereskedelmi megállapodások kialakítása segítheti. Komoly lehetőség adódik a zöld kereskedelem megvalósítására, amely remélhetőleg serkenti a növekedést és munkahelyeket teremt. E lehetőséget és a fontosabb partnerekkel való kapcsolatban rejlő kölcsönös előnyöket meg kell vizsgálnia az Európai Uniónak.

A külpolitikai együttműködés keretében az EU-nak jelentősen javítania kell a partnerországok alkalmazkodási képességét. A kétoldalú és regionális pénzügyi támogatási programokon keresztül lehet törekedni az alkalmazkodással kapcsolatos megfontolások beépítésére minden releváns ágazatba. Az Unió környezetvédelmi integrációs stratégiájának jelenleg zajló felülvizsgálata, valamint az EK együttműködési stratégiáinak időközi értékelése jó alkalmat szolgáltatnak annak hangsúlyozására, hogy az alkalmazkodási szükségleteket integrálni kell.

A fejlődő országok alkalmazkodásának elősegítését szem előtt tartva az EU együttműködik fejlődő országokkal hatékony alkalmazkodási politikák kialakítása érdekében. 2008-ban jött létre az éghajlatváltozás elleni globális szövetség (GCCA). Az Unió ezen a szövetségen és más programokon keresztül is támogatni fogja a fejlődő országokat, különösen a legkevésbé fejlett országokat és a fejlődő kis szigetállamokat.

Az Éghajlatváltozási Keretegyezményben az EU nagyra törő alkalmazkodási javaslatokat tett a 2012 utáni időszakra vonatkozó globális megállapodás kapcsán, nevezetesen javasolta egy **alkalmazkodási cselekvési keret**[34] létrehozását.

Az Unió külpolitikája keretében ezen felül számos területen mozdítható elő az alkalmazkodás: ilyen a vízgazdálkodás (pl. az EU vízellátási kezdeményezése vagy az AKCS-EU Vízalap révén), a mezőgazdaság, a biológiai sokféleség, az erdőgazdálkodás, az elsivatagosodás, az energiaügy, az egészségügy, a szociális politika (és a nemek közötti egyenlőség), a kutatás, a

[34] Az alkalmazkodási cselekvési keret részleteiről a 2009.1.28-i „Úton a Koppenhágában megkötendő átfogó éghajlatváltozási megállapodás felé”című közlemény számol be (COM (2009) 39).

parti erózió és a katasztrófaveszélyek csökkentése[35] – mely utóbbi elengedhetetlen a megfelelő alkalmazkodáshoz.

Az alkalmazkodás elmaradása biztonsági kockázattal jár. Ezért dolgozik az EU elemző és korai figyelmeztető rendszerei megerősítésén, egyes meglévő eszközökbe pedig, mint a konfliktus-megelőzés és a biztonságpolitikai reform, igyekszik integrálni az éghajlatváltozás kérdését. Az éghajlatváltozás által a migrációs áramlásra gyakorolt hatást általánosabb értelemben a biztonsági, fejlesztési és migrációs politikákkal kapcsolatos uniós gondolkodásban is kell figyelembe venni.

[35] Lásd: Uniós stratégia a katasztrófakockázatok csökkentésének támogatására a fejlődő országokban (COM (2009) 82 számú közlemény.

Teendők (az EU és a tagállamok részéről):

- törekedni arra, hogy az alkalmazkodás ügye beépüljön az EU külpolitikájába;
- megerősíteni a partnerországokkal az alkalmazkodásról fenntartott párbeszédet;
- az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményében támogatni az alkalmazkodási cselekvési keret létrehozását.

7. KÖVETKEZTETÉSEK – KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Az alkalmazkodás hosszú, munkaigényes folyamat. Minden szinten megjelenik, és szükségessé teszi az érdekeltekkel való szoros együttműködést. Az EU támogatni fog minden olyan nemzetközi és országos alkalmazkodási erőfeszítést, amely a megfelelő források biztosításával gondoskodik a hatékony és költséghatékony alkalmazkodásról, és fenntartható, biztos gazdasági keretet teremt a következő nemzedékek számára. A Bizottság rendszeresen felül fogja vizsgálni az e fehér könyvben vázolt fellépési keret első szakaszának végrehajtása terén elért haladást, és annak alapján 2013-tól átfogó alkalmazkodási stratégiát dolgoz ki.